

SAMHÄLLSOMVANDLINGAR: FRAMVÄXTEN AV CIVILISATIONER OCH INDUSTRISAMHÄLLEN

1. Grymheter mot ursprungsbefolkningen i Amerika

År 1492 kom européerna till Amerika. Det blev en katastrof för ursprungsbefolkningen. (De kallades för indianer av européerna, trots att de bestod av många olika folkgrupper med olika språk). Miljontals förslavades, mördades eller dog av sjukdomar som européerna fört med sig.

Bartolomé de las Casas var en spansk präst som levde på 1500-talet. Han upprördes över hur de andra spanjorerna behandlade ursprungsbefolkningen och skrev en bok som fick mycket uppmärksamhet.

Så här skriver Bartolomé de las Casas:

Jag intygar också att jag såg med mina egna ögon hur spanjorerna, utan någon annan anledning än att tillfredsställa sina blodiga sinnen, skar av händer, näsor och öron på indianer och indianskor. Det gjorde de så många gånger att det skulle bli tröttsamt att berätta om allt. Jag har sett spanjorerna släppa lös sina hundar på indianer och låtit dem slita dem i stycken. De har bränt ett oräkneligt antal byar. Vidare är det sant, att de ryckte spädbarn ur mödrarnas famn och kastade i väg dem så långt de kunde. De begick många andra grymheter, som drabbade mig med skräck vid åsynen av dem. Det skulle ta för lång tid att berätta om dem.

Frågor

1. Hur beskriver Bartolomé de las Casas spanjorerna?
2. När man studerar en historisk källa måste man alltid fundera över hur trovärdig den är. Till exempel om det finns andra källor som berättar liknande saker. Det gör det i det här fallet. Det finns många rapporter om att ursprungsbefolkningen behandlats illa. Vad finns det annars som tyder på att den här källan beskriver verkligheten på ett korrekt sätt?
3. Vad finns det som gör att man ska vara lite extra kritisk till källan?

Den här bilden är hämtad från La Casas skrift *Brevisima relación* ("Mycket kort redogörelse") i vilken han berättar om de fruktansvärda övergrepp som ursprungsbefolkningen utsattes för.

Många präster följde med de europeiska kolonisatörerna. Syftet var att sprida kristendomen till de amerikanska urinvånarna. Bilden visar ett barndop.

Frågor

1. Vad visar den övre bilden av spanjorernas ankomst till Amerika? Ger det ett stöd till att Bartolomé de las Casas beskrivning är sann?
2. Vad arbetar spanjorerna på den nedre bilden med?
3. Vad tror du att spanjorerna på bilden vill säga till ursprungsbefolkningen?
4. Vad finns det för skillnader mellan hur koloniseringen beskrivs på den här bilden och i Bartolomé de las Casas berättelse?
5. Hur beskriver vi kolonialiseringen av Amerika i dag, till exempel i skollböcker? Påminner den mest om de las Casas berättelse från 1500-talet eller om bilden från 1922?

Källkommentar: Bartolomé de las Casas berättelse finns publicerad på engelska genom Gutenbergprojektet:
<https://www.gutenberg.org/cache/epub/20321/pg20321-images.html>

2. Slavar på rymmen

\$150 REWARD

RANAWAY from the subscriber, on the night of the 2d instant, a negro man, who calls himself *Henry May*, about 22 years old, 5 feet 6 or 8 inches high, ordinary color, rather chunky built, bushy head, and has it divided mostly on one side, and keeps it very nicely combed; has been raised in the house, and is a first rate dining-room servant, and was in a tavern in Louisville for 18 months. I expect he is now in Louisville trying to make his escape to a free state, (in all probability to Cincinnati, Ohio.) Perhaps he may try to get employment on a steamboat. He is a good cook, and is handy in any capacity as a house servant. Had on when he left, a dark cassinett coatee, and dark striped cassinett pantaloons, new--he had other clothing. I will give \$50 reward if taken in Louisville; 100 dollars if taken one hundred miles from Louisville in this State, and 150 dollars if taken out of this State, and delivered to me, or secured in any jail so that I can get him again.

WILLIAM BURKE.
Burdstown, Ky., September 3d, 1838.

Under 1800-talet fanns det miljontals svarta slavar i USA. Slavarna hade inga rättigheter och tvingades arbeta åt sina ägare.

Men alla nöjde sig inte med att vara slavar. Ibland gjorde slavarna uppror. Det var också vanligt att slavarna rymde.

På affischen står det att en svart man som heter Henry May och är cirka 22 år har rymt från sin ägare. Den som lyckas fånga honom får 50 dollar i belöning, eller 150 dollar om han fångas i en annan delstat.

Frågor

1. 150 dollar var mycket på den tiden. Varför tror du att ägaren var beredd att betala så mycket?
2. Källan visar att slavar rymde ibland. Varför tror du att vissa rymde och vissa aldrig försökte göra det?
3. Vissa delstater i USA hade redan avskaffat slaveriet. I annonsen står det att Henry kanske försöker rymma till en av dessa, "free state". Den här konflikten mellan olika delstater i USA var en av orsakerna till amerikanska inbördeskriget på 1860-talet. Hur slutade det kriget?

3. Barnarbete på 1800-talet

Under 1800-talet startades många fabriker i Sverige. Många av dem hade barn som anställda. Barn arbetade ofta i tändsticksfabriker, tobaksfabriker och på sågverk. Det var tunga arbeten, som kunde vara farliga. Det var vanligt med olyckor.

Statistik kan användas som en källa för att lära sig om historien. Den här statistiken visar hur många barnarbetare det fanns på Suells tobaksfabrik i Malmö år 1807:

Ålder	Antal
9 år	3
10 år	10
11 år	14
12 år	6
13 år	5
14 år	4
15 år	4

Listorna finns i Malmö stadsarkiv.

En annan viktig källa kan vara tidningar. I tidningar från 1800-talet kan man hitta annonser som man knappast skulle se i dag.

Den här annonsen är från Jönköpingsbladet, 1855. Tändsticksfabriken letar efter fler barnarbetare. Det står:

Platser finnas vid tändstickstillverkningen för 50 à 60 gossar eller flickor öfver 12 år. Sökande böra skynda att anmäla sig.

Frågor

1. Vilka åldrar är vanligast bland barnarbetarna på tobaksfabriken i Malmö?
2. Varför tror du att många företag ville anställa barn?

Fundera över

3. I dag skulle det vara svårt för en tonåring att få jobb på en fabrik. De flesta tycker att barn och ungdomar borde gå i skolan i stället. Är det bara bra, eller finns det några nackdelar med det? Vad finns det för slags jobb för ungdomar i dag?

Statistiken hämtad från Lars Olssons doktorsavhandling *Då barn var lönsamma: Om arbetsdelning, barnarbete och teknologiska förändringar i några svenska industrier under 1800- och början av 1900-talet* (Tiden, 1980).

4. Historiebruk: Frankrikes nationalsång

Målningen föreställer författaren till Marseljäsen, Claude-Joseph Rouget de Lisle.

Frankrikes nationalsång kallas Marseljäsen (La Marseillaise på franska). Den skrevs 1792. Det var mitt under franska revolutionen och Frankrike angreps av andra länder, som ville stoppa revolutionen.

Marseljäsen är mycket vanlig i Frankrike. Den sjungs inte bara på fotbollsmatcher och nationaldagen, utan även på politiska möten, till exempel när partier har sina valkampanjer.

Om texten översätts till svenska blir den så här:

Framåt, fosterlandets barn
Ärans dag är här
Tyranniets blodiga standar har höjts mot oss
Hör ni, hur dessa vilda soldater
ropar över fälten
De kommer mot oss
för att slakta våra barn och älskade
Till vapen, medborgare!
Formera bataljonerna
Marschera, marschera
Låt det orena blodet
vattna vår jord

Frågor

1. Vad handlar Frankrikes nationalsång om?
2. Vad handlar Sveriges nationalsång om? Finns det några likheter och skillnader om man jämför med Frankrikes?
3. Det är mycket vanligare att fira nationaldagen och sjunga nationalsången i Frankrike än i Sverige? Det kan finnas flera orsaker till det. Men bland annat skulle det kunna ha med historien att göra. Vad hände till exempel i Frankrike under 1940-talet som gjorde att fransmännen var tvungna att försvara sitt land?

Källkommentar: Det finns flera sångbara svenska översättningar, men vi tycker att det är mer värdefullt att lyfta fram den exakta ordalydelsen.

På det franska originalspråket

Allons enfants de la Patrie,
Le jour de gloire est arrivé
Contre nous de la tyrannie
L'étendard sanglant est levé
Entendez-vous dans les campagnes
Mugir ces féroces soldats?
Ils viennent jusque dans vos bras
Égorger vos fils, vos compagnes
Aux armes, citoyens,
Formez vos bataillons,
Marchons, marchons
Qu'un sang impur
Abreuve nos sillons

5. Historiebruk: Statyer av slavhandlare

Demonstranter slänger statyn av Edward Colston i vattnet.

I Brighton i Storbritannien fanns tidigare en staty av Edward Colston, som levde mellan 1636 och 1721. Statyn sattes upp i slutet av 1800-talet eftersom Edward Colston var en känd politiker och affärsman. Men Edward Colston var även inblandad i slavhandel.

Under 2000-talet började många protestera mot statyn. Under en demonstration 2020 hjälptes en grupp demonstranter åt att vända statyn och slänga den i vattnet.

Senare plockades statyn upp ur vattnet och stadens politiker bestämde att den skulle ställas ut på museum.

Frågor

1. En person sågs som hjälte och förebild för 200 år sedan. I dag vill man ta bort hans staty. Vad tror du det är som gör att vår syn på historien ändras?
2. Vilka personer minns vi och vilka glöms bort? I många svenska städer finns till exempel statyer av kungar som Karl X Gustav och Gustav II Adolf. De låg bakom krig där många människor dog. I centrala Stockholm finns en staty av Gustav III också. Han var inblandad i slavhandeln på den svenska kolonin Saint-Barthélemy. Ett argument för att ha kvar statyerna är att vi ska minnas vår svenska historia, även de blodiga och hemska delarna. Vad skulle man kunna göra i stället för att ta bort statyerna?

Gustav III.

6. Historiebruk: Skansen och den 6 juni

Under 1800-talet byggdes flera museer som berättade om Sveriges historia – till exempel Nationalmuseum, Nordiska museet och Skansen i Stockholm. Skansen öppnades 1891. Tanken med museet var att informera om svensk kultur. På Skansen byggdes kopior av hus från det gamla bondesamhället. Man visade också upp traditionellt hantverk, till exempel hur man blåser glas och gör krukor.

Från och med 1893 firades en vårfest på Skansen, den 6 juni varje år. Det fanns två anledningar till att man ville fira just den 6 juni:

- Den 6 juni 1523 valdes Gustav Vasa till svensk kung.
- Den 6 juni 1809 fick Sverige en ny grundlag (även om det tog några veckor till innan hela riksdagen hade undertecknat den). Den nya grundlagen innebar bland annat att kungen fick mindre makt.

Från 1916 kallades 6 juni-firandet för "svenska flaggans dag". Svenska flaggans dag blev Sveriges nationaldag 1983. Den 6 juni blev en helgdag (då till exempel skolor är stängda och många är lediga) 2005.

Frågor

1. På vilket sätt använde Skansen svensk historia?
2. Tycker du att det behövs museer för svensk kultur? Varför/varför inte?
3. I kapitlet Nya åsikter om samhället i SOS Historia beskrivs hur nationalismen växer fram under 1800-talet. Hur tror du det kan ha påverkat vilka museer som byggdes?
4. Skansen lyckades göra den 6 juni till en känd dag. Samtidigt har nationaldagen aldrig blivit lika stor i Sverige som i till exempel Frankrike, USA eller Norge. Varför är det så, tror du?
5. Finns det ett historiskt museum nära där du bor? Besök museet, eller se vad de har för information på sin hemsida. Vilka delar av historien tar de upp?

IMPERIALISM OCH VÄRLDSKRIG, CIRKA 1850–1950

1. Farligt att onanera

Onani var vanligt förr i tiden, precis som i dag. Men under 1800-talet och början av 1900-talet påstod många att onani var farligt. (I dag vet vi att det inte är sant.)

Nordisk familjebok var ett mycket känt och seriöst uppslagsverk, som fanns i många svenska hem. Så här skrev Nordisk familjebok om onani. Boken gavs ut 1888.

Onani (efter den i 1 Moseb. 38 kap. omtalade Onan) l. manustupration, masturbation (af Lat. manus, hand, och stuprare, skända), sjelfbefläckelse, retning af könsdelarna med händerna eller andra onaturliga medel, en farlig last, åt hvilken ungdomen alltför ofta öfverlemnar sig, och som i hög grad försvagar nervsystemet och hela organismen, framkallar blekhet, skygghet, afmagring, leda vid lifvet, hypokondri, hysteri samt slutligen fönlighet eller galenskap.

Ordförklaringar

Retning: påverka, behandla

Last: dålig vana.

Afmagring: att man blir smal.

Hypokondri: att man inbillar sig att man är sjuk.

Frågor

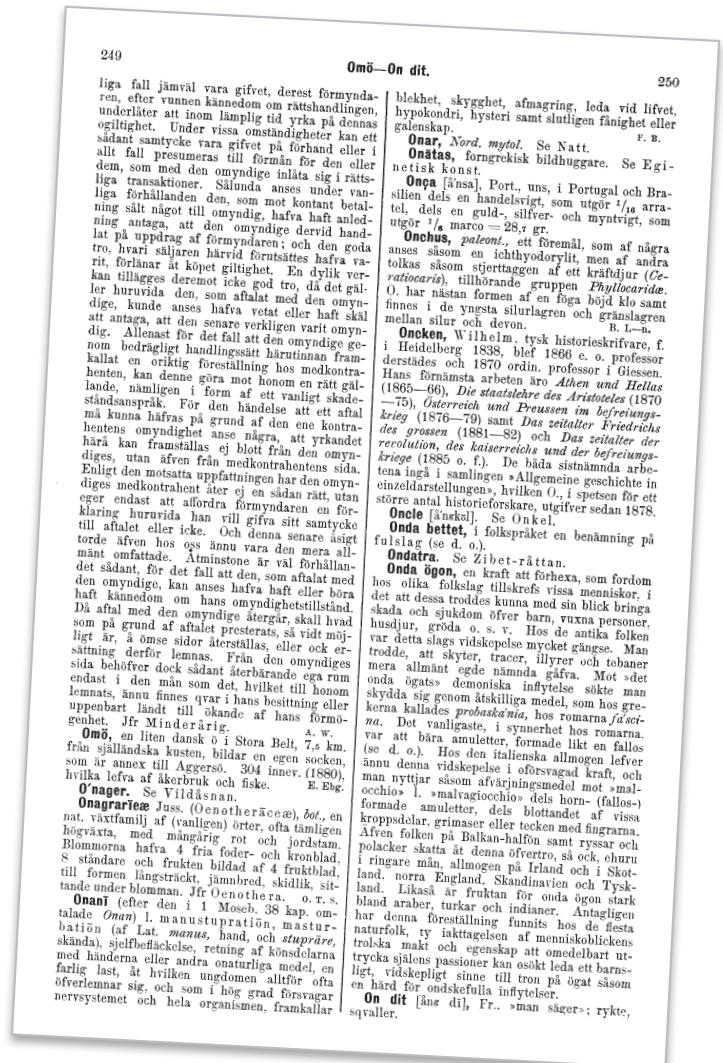
1. Vad kan enligt texten hända om man onanerar?
2. Varför tror du att de påstod något sådant?

Fundera på

3. I dag skulle vi de flesta tycka att det som Nordisk familjebok skriver om onani är helt ovetenskapligt. Men de som skrev i boken var läkare och andra vetenskapsmän. Känner du till någon annan fråga där vetenskapen har ändrat sig, om man jämför 1800-talet med i dag?

Extrauppgift

4. Ordet onani kommer från Bibelns berättelse om Onan. Precis som det står i Nordisk familjebok finns texten i Första Mosebok, kapitel 38. Vad är det för text och vad står det där egentligen?

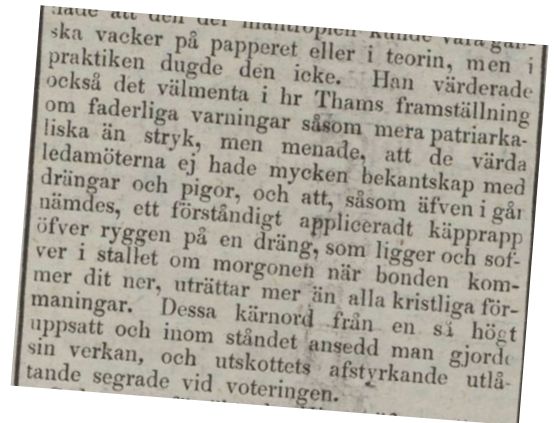

2. Ska man kunna få stryk av chefen?

År 1858 bestämde riksdagen att det skulle bli förbjudet för chefer att slå sina anställda. I alla fall om de var vuxna. Det var fortfarande tillåtet att misshandla pojkar under 18 år och flickor under 16 år

Aftonbladet från 1858 skriver om debatten i riksdagen. Politikern och greven Carl Gustaf Löwenhjelm tyckte att förslaget om att förbjuda misshandel av anställda var dåligt. Han menade att det kunde vara bra att slå en dräng med käpp ibland.

(...) Han värderade också det välmenta i hr Thams framställning om faderliga varningar såsom mera patriarkaliska än stryk, men menade, att de värda ledamöterna ej hade mycken bekantskap med drängar och pigor, och att, såsom äfven i går nämndes, ett förståndigt appliceradt käpprapp öfver ryggen på en dräng, som ligger och sofver i stallet om morgonen när bonden kommer dit ner, uträttar mer än alla kristliga förmaningar. Dessa kärnord från en så högt uppsatt och inom ståndet ansedd man gjorde sin verkan, och utskottets afstyrkande utlåtande segrade vid voteringen.

Frågor

1. Vid vilket tillfälle tyckte Carl Gustaf Löwenhjelm att det var lämpligt med "ett förståndigt applicerat käpprapp"? (Det vill säga ett slag med käppen, som man slår på ett "förståndigt" sätt.)
2. På 1800-talet var Sverige inte en demokrati och alla fick inte vara med och rösta om vilka som skulle vara politiker. Hur kan det ha påverkat debatten i riksdagen?
3. Det var först 1920 som det blev förbjudet att slå anställda pojkar under 18 år och flickor under 16 år också. Varför tror du det tog så lång tid? Och vad hände i det svenska samhället omkring år 1920 som kan ha gjort att förbudet kom just då?

Lagstiftning om misshandel i Sverige

1858: Det blir förbjudet för arbetsgivare att slå anställda under 18 år (pojkar) respektive 16 år (flickor).

1864: Det blir förbjudet för män att slå sina fruar.

1920: Det blir förbjudet för arbetsgivare att slå även anställda under 18/16 år.

1958: Det blir förbjudet för lärare att slå elever.

1979: Det blir förbjudet för föräldrar att slå sina barn.

Fundera

1. Varför tror du att det tog så lång tid mellan att chefer förbjöds slå barn och att föräldrar förbjöds slå barn?

3. Två affischer från finska vinterkriget

Finska vinterkriget startade 1939, när Sovjetunionen anföll Finland. Sovjetunionen var ett mycket större land, men Finland gjorde hårt motstånd.

Många i Sverige ville hjälpa Finland på olika sätt. Sveriges regering bestämde att Sverige inte skulle vara med i krig, däremot skickade man vapen och annat krigsmateriel till Finland. Det ordnades insamlingar till Finland och tusentals svenskar åkte också för att slåss som frivilliga på den finska sidan. Svenskarna som slogs i Finland kallades för Frivilligkåren.

Frågor

1. Varför tror du att många svenskar tyckte att Finlands sak är vår?
2. Vad tror du att de som gjorde affischen menar med "Det gäller oss"?
3. Vilket land symboliseras av stridsvagnen som hotar i bakgrunden?
4. Varför tror du att det är ett barn med på bilden?

4. Historiebruk: Till minne av de Spanienfrivilliga

Det var inte bara till finska vinterkriget som svenskar åkte som frivilliga. Flera hundra svenskar reste till Spanien för att slåss på regeringens sida mot fascisterna som försökte ta över makten, under spanska inbördeskriget på 1930-talet.

Den fascistiska sidan fick stort stöd av Hitlers Tyskland och Mussolinis Italien. Regeringssidan fick lite hjälp av Sovjetunionen och Mexiko, men de demokratiska länderna i Västeuropa valde att inte stödja den spanska regeringen. Senare fick de mycket kritik för det.

Kriget slutade med att den fascistiska sidan vann. Spanien var en diktatur ända fram till 1975.

De svenskar som åkte som frivilliga till finska vinterkriget fick hjälp av regeringen. Under spanska inbördeskriget var det i stället olagligt att åka som frivillig. Men senare sågs de som hade varit frivilliga i spanska inbördeskriget ofta som hjältar, precis som de som hade åkt till finska vinterkriget. Många tyckte att de frivilliga i Spanien hade gjort rätt när de försökte stoppa fascisterna och nazisterna.

Det har gjorts flera olika minnesmärken för att hylla de svenskar som var frivilliga i spanska inbördeskriget.

Det här monumentet finns i Göteborg. Det sattes upp 1993.

Det här monumentet finns i Stockholm. Det sattes upp 1977.

Så här står det på monumentet:

"Av 500 svenskar som år 1936–38 kämpade för Spaniens demokrati stupade var tredje. De gav sitt yttersta vid Madrid, Jarama, Guadalajara, Brunete, Teruel, Aragon, Ebro.

Vandrare, stanna – minns dem med stolthet"

Frågor

1. Synen på de frivilliga i spanska inbördeskriget ändrades med tiden. När de åkte var det olagligt, senare sågs de som hjältar och det sattes upp monument över dem. Varför blev det så, tror du?
2. Vad menas med att man ska minnas de frivilliga med stolthet, som det står på texten?

5. Historiebruk: Nazismens och fascismens symboler

Hakkorset, som nazisterna i Tyskland använde, är egentligen tusentals år gammalt. Den är fortfarande vanlig som religiös symbol för hinduer och buddister.

När nazisterna tog makten 1933 och införde diktatur började de kalla Tyskland för "det tredje riket". De menade att det första riket var tyskromerska riket som fanns från 900-talet till 1806. Det andra riket var det enade Tyskland som bildades 1871 och fram till att första världskriget tog slut. Hitler och nazisterna lyfte fram dessa två riken som sina förebilder.

De italienska fascisterna använde också historiska symboler. Ordet fascism kommer från det italienska ordet för spöknippe, som man kunde piska folk med. Inom det antika romarriket använde de som hade rätt att straffa andra människor spöknippet som symbol.

Ett spöknippe.

Spöknippet har även använts som en symbol för rättvisa, till exempel under franska revolutionen, i USA på 1800-talet och av den svenska polisen idag.

Under avsnittet Hitler ville ha krig i boken finns en bild på Mussolini som gör en så kallad romersk hälsning. Det sades att de antika romarna brukade hälsa genom att sträcka upp högerhanden. (Men det är inte säkert att det stämmer.) De tyska nazisterna tog över hälsningen och kallade den för Hitlerhälsning.

Fundera

Varför tror du att nazisterna och fascisterna använde sig av gamla symboler? Varför var det viktigt för dem att anspela på det romerska riket, tror du?

Frågor

1. Läs om hur det enade Tyskland grundades 1871 i kapitlet Nya idéer om samhället. Hitler och nazisterna ville återupprätta detta enade Tyskland, som fanns innan första världskriget. Varför var så många människor som gick med nazisterna missnöjda efter första världskriget?
2. I avsnittet om andra världskriget i SOS Historia står det att Benito Mussolini ville att Italien skulle bli mäktigt som romarriket. Hur gick det med hans planer?
3. Varför var Mussolini och många andra besvikna över första världskrigets resultat?

DEMOKRATISERING OCH ÖKAD GLOBALISERING, CIRKA 1900 TILL NUTID

1. Annonser för preventivmedel

I början av 1900-talet var det ganska svårt att få tag på kondomer och andra preventivmedel. Det gjorde att könssjukdomar var vanliga och att många blev gravida fast de inte ville.

Men i tidningarna fanns annonser för preventivmedel som kunde beställas. De kallades för "franska försiktighetsartiklar". Här är en annons i dagstidningen Örebro-Kuriren från 1904.

Illustrerad priskurant med bruksanvisning öfver Sanitära Parisernyheter m. m. sändes en hvar fullt diskret mot 20 öre från E. Östberg, Klarabergsgatan 56, Stockholm.

Franska försiktighetsartiklar, Kvinnoskydd, Svamp, Lifmoderssprutor, Pulfverssprutor, Suspensoirer, Battonger m. m. billigast i parti och minut. Priskurant med bruksanvisning mot porto.

FRANSKA GUMMI-DEPOTEN
C. M. Andersson, Norrlandsgatan 18, Stockholm.
Affärens grundlagd 1893. Riks.

Franska försiktighetsartiklar
billigast.
Priskurant med bruksanvisning mot porto.
K. A. Strömberg,
Jakobsbergsgatan 11, Stockholm.

Fundera

När den här annonsen gjordes var det fortfarande tillåtet att informera och annonsera om preventivmedel. Det blev olagligt 1910. (Och tillåtet igen 1938.) Ändå är texten i annonsen väldigt försiktig. Läsarna måste nästan gissa sig till att till exempel "gummibatonger" betyder kondomer. Varför var det så, tror du?

2. Sveriges statsministrar sedan allmän rösträtt infördes:

2022–	Ulf Kristersson
2021–22	Magdalena Andersson (Socialdemokraterna)
2014–21	Stefan Löfven (Socialdemokraterna)
2006–14	Fredrik Reinfeldt (Moderaterna)
1996–2006	Göran Persson (Socialdemokraterna)
1994–96	Ingvar Carlsson (Socialdemokraterna)
1991–94	Carl Bildt (Moderaterna)
1986–91	Ingvar Carlsson (Socialdemokraterna)
1982–86	Olof Palme (Socialdemokraterna)
1979–82	Torbjörn Fälldin (Centerpartiet)
1978–79	Ola Ullsten (Folkpartiet, nuvarande Liberalerna)
1976–78	Torbjörn Fälldin (Centerpartiet)
1969–76	Olof Palme (Socialdemokraterna)
1946–69	Tage Erlander (Socialdemokraterna)
1936–46	Per Albin Hansson (Socialdemokraterna)
1936	Axel Pehrsson-Bramstorp (Bondeförbundet, nuvarande Centerpartiet)
1932–36	Per Albin Hansson (Socialdemokraterna)
1932	Felix Hamrin (Frisinnade folkpartiet, nuvarande Liberalerna)
1930–32	Carl Gustaf Ekman (Frisinnade folkpartiet, nuvarande Liberalerna)
1928–30	Arvid Lindman (Allmänna valmansförbundet, nuvarande Moderaterna)
1926–28	Carl Gustaf Ekman (Frisinnade folkpartiet, nuvarande Liberalerna)
1925–26	Rickard Sandler (Socialdemokraterna)
1924–25	Hjalmar Branting (Socialdemokraterna)
1923–24	Ernst Trygger (Nationella partiet, nuvarande Moderaterna)
1921–23	Hjalmar Branting (Socialdemokraterna)

Frågor

1. Vilket parti har haft flest statsministrar?
2. Finns det något parti i riksdagen som aldrig har haft statsministerposten?
3. Hur lång tid tog det mellan att kvinnor fick rösta i riksdagsval för första gången och att Sverige fick en kvinnlig statsminister?

3. Politiskt aktiva ungdomar på 1930-talet

Under 1900-talet bildades flera olika ungdomsförbund till de politiska partierna. Det största var det socialdemokratiska. Bilden visar en grupp medlemmar i den socialdemokratiska ungdomsklubben Framåt i Alingsås.

Frågor

1. Hur många kvinnor och hur många män ser det ut att vara på bilden?
2. Hur är ungdomarna klädda? Vad är det för skillnad mellan kvinnornas och männens kläder?
3. Det var knappast dessa kläder de hade på sig när de arbetade. Hur klär sig människor som går på politiska möten i dag?
4. Vad tror du de menar med Framtiden är vår?
5. Bilden är tagen 1933. Vad hände i Tyskland detta år? Vad tror du ungdomarna på bilden kände inför det?

4. Historiebruk: Historia på sedlar och mynt

Bilden visar en 5 dollar-sedel från USA.

Frågor

1. Vem är personen på bilden?
2. Varför är han så viktig i USA:s historia?

Sverige har också vanligtvis historiska personer på sina sedlar. Men personerna byts ut då och då. De här personerna har funnits på sedlarna under de senaste 50 åren:

Frågor

1. Vilka är personerna på sedlarna och vad är de kända för? Finns det några likheter och skillnader?
2. Varför tror du att man har bytt ut personerna på sedlarna under de senaste 50 åren.

Bildförteckning

- Ur "Brevisima relación de la destrucción de las Indias" av Bartolomé de las Casas. Gravyr
av Joos van Vinghe (design) Theodor de Bry (gravör) 1552. 2 (1)
- Ur "San Juan Capistrano Mission" av Engelhardt, Zephyrin 1922. 2 (2)
- Library of Congress 3
- Ur Jönköpingsbladet 1855-10-18/Kungliga Biblioteket 4
- "Rouget de Lisle chantant la Marseillaise" Olja av Isidore Pils 1849. 6
- Ben Birchall/Pa Photos/TT 8 (1)
- Arkin M/Shutterstock 8 (2)
- Henrik Montgomery/TT 9 (1)
- Nordiska museets fotoateljé, Nordiska museet. 9 (2)
- Ur Nordisk familjebok upplaga (1876) 11
- Ur Aftonbladet 1858-01-08 12
- Fritz Rückert 13 (1)
- Svenska frivillighetskåren 13 (2)
- Alicia Fagerving 14
- Liub Shtein/Shutterstock 15
- Mishakov Valery/Shutterstock 16 (1)
- The Granger Collection/TT 16 (2)
- Polisen 16 (3)
- Ur Örebrokuriren 1904-05-17 18
- Harald Olsson/Alingsås Museum 20
- imageBROKER/TT 21 (1)
- Prachaya Roekdeethaweasab/Shutterstock 21 (2)
- Ove Jonsson/Sydsvenskan/TT 21 (3)
- Johan Jeppsson/TT 21 (4)